

М. В. Штань,

к. е. н., доцент кафедри фінансів, обліку та фундаментальних економічних дисциплін,
Національна академія управління

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

M. Shtan,

Ph.D., Associate professor of the Department of Finance,
Accounting and Fundamental Economic Disciplines, National Academy of Management

THE WAYS TO STIMULATE THE DEVELOPMENT OF ECONOMY OF UKRAINE BY STATE

У статті з'ясовано, що розвиток національної економіки значною мірою обумовлюється роллю держави у цих процесах. Проведено аналіз чинників, які негативно впливають на перспективи виходу економіки України на траєкторію стійкого економічного зростання. Визначено напрями підтримання висхідного тренду розвитку національної економіки. Проаналізовано перспективні напрями використання національного підприємницького потенціалу в Україні. Розкрито тенденції та закономірності позитивних зрушень у структурі національної економіки. Досліджено концептуальні основи та визначено основні детермінанти активізації державного регулювання економіки України.

Узагальнено міжнародний досвід модернізації національної економіки як чинника забезпечення стійкого економічного зростання. Обґрунтовано напрями використання в Україні світового досвіду стимулювання економічного розвитку.

The article clarifies that the development of the national economy is largely conditioned by the role of state in these processes. The analysis of factors that negatively affect the prospects of the Ukrainian economy's entrance on the trajectory of sustainable economic growth has been carried out. The directions of maintaining the upward trend of the national economy development have been determined. The perspective directions of using the national entrepreneurial potential in Ukraine have been analyzed. The tendencies and patterns of positive changes in the structure of the national economy have been revealed. The conceptual bases have been investigated and the main determinants of activation of the state regulation of the Ukrainian economy have been determined.

An international experience of modernization of the national economy as a factor of ensuring sustainable economic growth has been generalized. The ways of using the world experience of stimulating economic development in Ukraine has been substantiated.

Ключові слова: Ключові слова: державне регулювання, економічне зростання, промисловість, інвестиції, експорт, підприємництво.

Key words: state regulation, economic growth, industry, investments, export, entrepreneurship.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розвиток світової економіки відбувається за умов глобальних викликів, які впливають на функціонування механізмів суспільного відтворення. У світі відбуваються значні глобальні зміни та трансформації. Формуван-

ня стійкої національної економіки є одним з головних завдань державної політики на довгострокову перспективу, що вимагає визначення ключових факторів забезпечення стійкості, які відповідатимуть сучасним і майбутнім глобальним викликам.

Рис. 1. Макроекономічна модель Дж.М. Кейнса

Джерело: складено автором на основі: [1, с. 7—8; 3, с. 65—69; 12, с. 3].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Серед вагомих наукових досліджень у сфері аналізу напрямів активізації розвитку національної економіки чільне місце посідають праці таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як О. Білоусова, В. Галасюк, А. Касич, С. Кораблін, В. Лагутін, А. Лебедева, М. Пархоменко, Т. Пікетті, В. Романенко, І. Шовкун та ін.

Науковці звертають увагу на те, що стійкий соціально-економічний розвиток певної країни обумовлює її спроможність реагувати на внутрішні та зовнішні шоки. Для забезпечення стійкості національної економіки до таких шоків слід розвивати власну промисловість, яка покликана забезпечувати стабільне виробництво товарів і послуг, генерувати високий рівень купівельної спроможності населення, слугувати передумовою та базисом для науково-технологічного розвитку [1, с. 7].

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є розкриття новітніх тенденцій формування напрямів стимулювання розвитку національної економіки за умов глобалізації.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Протягом останніх десятиліть науковий пошук здійснювався у напрямі визначення інструментарію активізації розвитку національної економіки. Найбільш вагомим у цьому сенсі є кейнсіанські ідеї, які полягали перш за все у тому, що система ринкових відносин не є досконалою, а економічне зростання та максимально можлива зайнятість ресурсів забезпечуються активним втручанням держави у соціально-економічні процеси шляхом використання державних важелів. Йдеться передусім про прямі державні видатки для стимулювання ефективного попиту, а також про вилучення державою

заощаджень за допомогою системи податків та позик. Вирішального значення у стимулюванні інвестицій Дж.М. Кейнс надавав прямим державним бюджетним видаткам (рис. 1). Це мало б сприяти створенню додаткового попиту, який, в свою чергу, приводить до скорочення безробіття та інфляції, до досягнення повної зайнятості [2, с. 33—36; 3, с. 65—69].

Несприятливі фактори економічного та інституційного характеру, негативні кризові явища в українській економіці призвели до розбалансування суспільної рівноваги та посилення соціально-політичної напруженості. Водночас немає сумнівів, що саме промислове виробництво є пріоритетним базисом модернізації національної економіки, без якого вона приречена на перманентну залежність від кон'юнктурних коливань. Очевидно, що коли у країні не буде власного розвиненого промислового сектору, то й інноваційна активність перебуватиме на низькому рівні, оскільки обробна промисловість є найбільш значущим інноваційно-технологічним сегментом національної економіки [10, с. 189—211].

Починаючи з першого кварталу 2017 р. в Україні зафіксовано зростання економіки на 2,4% порівняно з аналогічним періодом 2016 р. Одним із чинників, завдяки яким було досягнуто стабілізації, є покращення торговельних зв'язків з країнами Європейського Союзу. На сьогодні загальний обсяг експорту становить 9,4 млрд дол., у тому числі товарів — 8,2 млрд дол. (зростання на 26,1%), послуг — 1,5 млрд дол. (зростання на 6,4%). Відбувається стабільне і системне зростання експорту у країні ЄС. За перше півріччя 2017 р. експорт товарів і послуг у країні Євросоюзу збільшився майже на 23% [5].

Україні треба працювати над тим, щоб збільшувати виробництво та продаж товарів із більшою дода-

Таблиця 1. Індекс глобальної конкурентоспроможності окремих країн світу у 2016–2017 рр.

Місце	Країна	Індекс	Місце	Країна	Індекс	Місце	Країна	Індекс
1	Швейцарія	5,8	11	Норвегія	5,4	30	Естонія	4,7
2	Сінгапур	5,7	12	Данія	5,3	36	Литва	4,5
3	США	5,6	13	Канада	5,3	40	Азербайджан	4,5
4	Німеччина	5,5	14	Катар	5,3	41	Польща	4,5
5	Нідерланди	5,5	15	Тайвань	5,3	42	Казахстан	4,5
6	Японія	5,5	16	Нова Зеландія	5,3	44	Латвія	4,5
7	Гонконг	5,5	17	ОАЕ	5,2	45	РФ	4,4
8	Фінляндія	5,5	18	Малайзія	5,2	53	Румунія	4,3
9	Швеція	5,4	19	Бельгія	5,2	66	Грузія	4,2
10	Великобританія	5,4	20	Люксембург	5,2	79	Україна	4,0

Джерело: складено автором за даними: [9].

ною вартістю. Однак, якщо показник першого півріччя 2016 р. порівнювати з аналогічним періодом 2013 р., враховуючи скорочення обсягів експорту у 2013–2015 рр., то стає очевидним, що він скоротився вже більш ніж удвічі, а Україна втратила половину свого експорту. Уднішні оптимістичні показники нарощування експорту завдячують головним чином низькій порівняльній базі, хоча загальне поліпшення ситуації й беззаперечне. Найкращу динаміку зростання показали тваринництво і експорт готових продуктів тваринного походження — загальний обсяг збільшився на 50%. Стійку динаміку також демонструють інші сектори економіки. При цьому приріст понад 100 млн дол. спостерігається практично в усіх основних секторах економіки. За рахунок зростання цін на основні експортні товари бачимо збільшення загального обсягу експорту [5].

Очевидно, що Україні слід відходити від сировинної моделі, стимулюючи процеси реіндустріалізації. Саме цей шлях став підґрунтям для успішного розвитку багатьох країн у середині минулого століття. Усі ці країни поєднували ринкову ініціативу та конкуренцію з державною стратегією модернізації. Найвідоміший у цьому сенсі "План Маршалла", націлений на реіндустріалізацію Європи після Другої світової війни [12, с. 3]. "План Маршалла для України" є ініціативою Литовської Республіки, що спрямована на допомогу Україні на 2017–2020 рр. і яка передбачає низку заходів економічної та фінансово-інвестиційної підтримки для забезпечення європейської інтеграції України. При цьому йдеться також й про інвестиції в реальний сектор економіки України, а також підтримку реформ, що спрямовані на економічне зростання України. Надходження п'яти мільярдів євро інвестицій в українську економіку на рік здатне забезпечити їй зростання на рівні 6–8% річних [11, с. 3].

Одним із найважливіших параметрів успішної реалізації економічної політики держави є індекс глобальної конкурентоспроможності країни і місце, яке вона займає у світі (табл. 1). Незважаючи на всю його умовність, цей індекс має багато позитивних моментів, серед яких належний рівень об'єктивності, порівнянність з іншими країнами, щорічність (регулярність) оприлюднення, постійний його моніторинг зарубіжними і вітчизняними експертами.

За даними Всесвітнього економічного форуму у 2016–2017 рр. за індексом глобальної конкурентоспроможності посідала досить низьку 79 позицію з показником 4,0, незважаючи достатньо високий освітній, гуманітарний та науковий потенціал (табл. 2). Значних позитивних змін за цей період у динаміці українського індексу конкурентоспроможності на відбувалося. Так, наприклад, у 2009–2010 рр. Україна посідала 82 місце із показником 3,95. Індекс глобальної конкурентоспроможності країн — наших сусідів вищий, ніж в Україні. Так, зокрема, у Румунії — 4,3 (53 позиція), Польщі — 4,5 (41 позиція), Литви — 4,5 (36 позиція). Безумовно, наше відставання у глобальному рейтингу конкурентоспроможності зумовлено значною мірою

слабкістю й неефективністю державної економічної політики [9].

У 2012 р., після глобальної кризи 2008–2009 рр., в ЄС ухвалили Стратегію промислового розвитку, метою якої є індустріальний розвиток ЄС, хоча й до того частка промисловості в його експорті становила 80%. Комплекс заходів ЄС із розвитку промисловості включає також й політику сировинної дипломатії, метою якої є забезпечення сировиною критичних потреб для зростання та зайнятості в Європі [5].

Проведений аналіз дає змогу дійти висновку про те, що промисловий розвиток потребує інвестицій. Так, уже згадана стратегія ЄС передбачає додаткове фінансування Європейського інвестиційного банку на 10 млрд євро, збільшення його кредитів на пріоритетні цілі на 60 млрд, у тому числі до 15 млрд — на інновації, 15 млрд євро — малому та середньому підприємству, до 20 млрд євро — на підвищення ресурсної ефективності. В Україні треба використовувати заходи такого ж характеру [7, с. 79–82].

Очевидно, що грошово-кредитна політика зосереджує у собі неабиякий стимулювальний потенціал. Водночас грошово-кредитна політика Національного банку потребує суттєвого корегування. Так, зокрема, обсяг розміщених депозитних сертифікатів становить 50–60 мільярдів гривень, що еквівалентно кільком траншам МВФ. Це — ті ж самі ресурси, яких не одержує наша економіка у вигляді кредитів. Однак кредитні канали в Україні дуже мало завантажені. Так, у першому півріччі 2017 р. кредити, видані підприємствам, зросли приблизно на 13 млрд грн (1,5%), що у чотири—п'ять разів менше сум, вкладених у депозитні сертифікати [6, с. 529–548].

Макроекономічна стабілізація та помірна девальвація національної валюти створили умови для структурних перетворень у реальному секторі. Його подальше посткризове відновлення має увійти до порядку денного нової державної політики. Необхідна нова модель розвитку реального сектору, заснована на інноваційних чинниках, високотехнологічних і наукомістких виробництвах, глибокій інтеграції виробничого потенціалу з екологічною та соціально складовими процесу створення продукції. Така модель дозволить подолати наслідки гібридного протистояння, закласти надійний фундамент зростання на перспективу і зміцнити економічну безпеку країни завдяки генеруванню імпульсних зрушень у реальному секторі економіки [8, с. 12–17].

При цьому йдеться про модернізацію промисловості на підґрунті забезпечення її відповідності особливостям конкурентних викликів посткризового світу, а також ефективне долучення провідних галузей до світових виробничих і науково-технічних ланцюгів; активізацію на основі інноваційних технологій потенціалу аграрного сектору, інтенсифікацію сільськогосподарського виробництва і зміну його галузевої структури, розвиток підприємницької діяльності на селі, а також розбудову тут соціальної інфраструктури та розвиток сільських територій; реформування транспортного сек-

тору, реалізацію його транзитного потенціалу, що має сформувати окрему "точку зростання" національної економіки [6, с. 587—605].

Головним напрямом співробітництва України з Європейським банком реконструкції та розвитку є фінансування інвестиційних проектів у приватному та державному секторах, які передбачають передусім підвищення енергоефективності, впровадження нових технологій, надання підтримки важливим для вітчизняної економіки реформам. З початку діяльності в Україні ЄБРР узяв зобов'язання щодо виділення нашій державі майже 12 млрд євро в рамках 369 проектів. На сьогодні загальна сума фінансування ним діючих в Україні проектів становить близько 4 млрд євро. Зокрема станом на 31 березня 2017 р. кредитний портфель Європейського банку реконструкції та розвитку в Україні представлений дев'ятьма спільними чинними проектами загальним обсягом 1,88 млрд євро та 120 млн дол. США та одним проектом, що перебуває на стадії підготовки, обсягом близько 150 млн євро [4, с. 41—49].

Серед пріоритетів поглиблення взаємодії України з ЄБРР у найближчій перспективі слід відзначити реалізацію проектів фінансової підтримки Банком вітчизняного малого та середнього бізнесу в аграрному секторі, сфері біотехнологій, енергоефективності, розширення форм та інструментів співпраці шляхом випуску ЄБРР на території України гривневих облігацій; підтримку фінансової спроможності органів місцевого самоврядування у процесі здійснення бюджетної децентралізації тощо. Досвід співробітництва з ЄБРР свідчить, що головною перешкодою на шляху його покращення є невірність в Україні питань щодо подолання корупції на всіх рівнях [6, с. 615—624].

Напрямами активізації подальшої взаємодії України з ЄБРР є забезпечення виконання взятих зобов'язань щодо проведення глибоких реформ з модернізації економіки та реалізації положень, що дозволять ЄБРР випускати гривневі облігації. Попри певні ризики такого кроку для великих українських банків та Міністерства фінансів, у підсумку здешевлення кредитних ресурсів сприятиме розвитку економіки України. Пріоритетними напрямами є забезпечення сприяння інвестиціям у виробництво, сферу послуг і фінансовий сектор та пов'язану з ним інфраструктуру; надання технічної допомоги для підготовки, фінансування і реалізації проектів тощо. Для нівелювання негативних чинників та сприяння залученню ПІІ в економіку України важливо забезпечити:

- посилення інституційного забезпечення іноземного інвестування. Передусім необхідно виконати зобов'язання щодо організації національного контактного пункту під егідою Міністерства економічного розвитку та торгівлі. Слід посилити взаємодію та активізувати роботу Національної інвестиційної ради на основі розширення комунікацій на регіональному та загальнодержавному рівнях;

- удосконалення правових умов для залучення нових інвестицій в інфраструктурні проекти. Якісна інфраструктура є однією з найважливіших умов зростання темпів залучення іноземних коштів в економіку країни. Сьогодні Україна посідає 134-е місце зі 138 країн у рейтингу за якістю дорожньої інфраструктури, що вказує на вагомий нереалізований потенціал залучення інвестицій в інфраструктурні проекти. Розвиток інфраструктури може стати однією із основних позицій потенційного проекту міжнародної фінансової допомоги [6, с. 516—525].

Зарубіжний досвід свідчить, що для залучення інвестицій на умовах державно-приватного партнерства слід оновити Закон України "Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг" у частині надання гарантій іноземному інвестору щодо окупності його інвестицій. Підготовка законодавчого поля не лише сприятиме погодженню "Плану Маршалла", а й

започаткує мультиплікаційний процес залучення додаткових коштів як в інфраструктурні проекти, так і в галузі, чутливі до стану загальної інфраструктури в країні;

- активізацію азійського напряму інвестиційного співробітництва. Передусім ідеться про Південну Корею та Туреччину, прямі іноземні інвестиції з яких в Україну зростають (частка цих країн у I кварталі 2017 р. становила відповідно 0,5% та 0,8% у загальному обсязі іноземних інвестицій). Існує необхідність осучаснення цих документів з метою закріплення визнаних на міжнародному рівні процедур урегулювання інвестиційних спорів та захисту інвестицій. Реалізації національних інтересів щодо стимулювання надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України сприятиме створення бази загальнодержавних інфраструктурних проектів для пріоритетного фінансування за участі іноземних інвесторів.

Моделі фінансування підприємницької діяльності мають надавати можливість залучення стартового капіталу без жорстких вимог банків щодо заставного забезпечення. Комерційні банки недостатньо адекватно оцінюють ризики, пов'язані з малим та середнім бізнесом. Зокрема слід звернути увагу на симбіоз фінансової та технічної підтримки підприємців на перших етапах реалізації бізнес-проектів.

Однак вченими доведено, що зростання обсягу державних інвестицій у країнах ОЕСР на один відсотковий пункт обумовило зростання ВВП на 0,4% у поточному році та на 1,5% — через чотири роки. Водночас для країн з низькою динамікою ВВП збільшення державних інвестицій на один відсотковий пункт викликає зростання темпів приросту ВВП на 1,5% протягом одного року та на 3% у середньостроковому періоді [3, с. 67].

Формування сприятливого підприємницького клімату залежить від узгодженого та швидкого просування реформ та реалізації завдань зі стимулювання інвестиційної активності, макроекономічної стабілізації, дерегуляції, розбудови внутрішнього ринку та диверсифікації зовнішньоекономічного співробітництва України. Сьогодні пріоритетами державної політики розвитку підприємництва є:

- а) досягнення взаєморозуміння між регуляторними органами та бізнес-середовищем при розробці та моніторингу виконання регуляторних процедур. Необхідно запроваджувати ефективні формати публічних консультацій з суб'єктами малого підприємництва з урахуванням галузевих та регіональних особливостей. Це дозволить виявляти слабкі сторони регулювання і знайти найбільш дієві інструменти державного втручання, не створюючи напруження у секторі малого та середнього бізнесу;

- б) забезпечення порядку коригування регуляторних норм за результатами оцінки досягнення цілей діючого регулювання. Завершеність циклу державного управління неможлива без аналізу результативності регулювання та прийняття відповідного рішення щодо продовження його дії, внесення до нього коректив чи скасування, коли мети досягнуто. Це потребує посилення уваги органів державної влади до виконання процедур державної регуляторної політики у частині відстеження результативності. З цією метою доцільним видається запровадження процедури планування та відстеження результативності, а також супроводження цих процедур публічними консультаціями;

- в) спрощення та здешевлення регуляторних процедур для малого і середнього бізнесу. Необхідно забезпечити належне дотримання органами державної влади вимог регуляторної політики щодо визначення мети та цілей регулювання, розрахунку його вартості для малого бізнесу. Регулювання, розроблене без дотримання необхідних процедур, збільшує витрати суб'єктів господарювання та зменшує інвестиційну привабливість.

Таблиця 2. Динаміка частки державних інвестицій в Україні та деяких країнах-членах ОЕСР, %

Країна	Державні інвестиції						Темпи зростання у 2013—2015 рр.	
	2013		2014		2015		Частка в загальному обсязі інвестицій	Частка в загальнодержавних витратах
	Частка в загальному обсязі інвестицій	Частка в загальнодержавних витратах	Частка в загальному обсязі інвестицій	Частка в загальнодержавних витратах	Частка в загальному обсязі інвестицій	Частка в загальнодержавних витратах		
Україна	5,19	6,13	3,95	4,00	7,75	7,30	149,4	119,7
Австрія	10,11	4,72	12,51	5,58	12,41	5,63	122,7	119,3
Бельгія	10,67	4,25	10,27	4,32	9,94	4,30	93,2	101,2
Данія	18,47	6,36	19,24	6,84	18,46	6,49	99,9	102,0
Франція	18,60	7,28	17,06	6,70	15,94	6,26	85,7	86,0
Німеччина	10,78	4,68	10,36	4,59	10,73	4,68	99,5	100,0
Нідерланди	15,80	6,29	17,88	7,16	13,30	7,13	84,2	113,4
Швеція	19,49	8,41	18,36	8,44	17,38	8,48	89,2	100,8
Великобританія	15,11	5,64	15,35	6,12	14,46	5,96	95,7	105,7
США	17,06	8,70	16,18	8,51	15,11	8,15	88,6	93,7

Джерело: [3, с. 68].

Аналіз вартості регулювання до набуття ним чинності дозволяє знайти необхідні компенсаторні інструменти та запровадити його формат, який не буде викликати спротиву підприємців;

г) запровадження ефективних моделей фінансування підприємницької діяльності [6, с. 576—581].

ВИСНОВКИ

Серед основних факторів, що вплинули на масштаб та характер вищезазначених глобальних викликів, варто відзначити волатильність на валютних ринках; девальвацію національної валюти; зростання рівня державного боргу; розбалансованість продовольчого ринку. Економіка України характеризується чутливістю до світових тенденцій розвитку та коливань кон'юнктури зовнішніх ринків. Відсутність системних механізмів підтримки стійкості національної економіки призводить до того, що українська економіка зазнає помітного негативного деформуючого впливу глобальних викликів і є нездатною завчасно реагувати на зміни у світовій економіці. Таким чином, перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є обґрунтування механізмів забезпечення стійкості економіки України як на національному, так і на регіональному рівні.

Література:

1. Романенко В. Промисловість у стійкому розвитку економіки України / В. Романенко, Л. Лебедева // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. — 2017. — № 3. — С. 5—19.

2. Шовкун І. Локалізація виробництва — світова практика та висновки для України / І. Шовкун // Економіка та прогнозування. — 2017. — № 2. — С. 31—56.

3. Білоусова О.С. Підвищення ролі державних інвестицій у модернізації реального сектору економіки України / О.С. Білоусова // Фінанси України. — 2017. — № 5. — С. 63—75.

4. Касич А.О. Модернізаційні процеси в Україні в контексті світового досвіду / А.О. Касич // Економіка України. — 2017. — № 8. — С. 38—58.

5. Пархоменко М. Захоплення ринків. Наскільки переконаливо відновлюється український експорт [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://dt.ua/macrolevel/zahoplennya-rinkiv-naskilki-perekonlivo-vidnovlyuyetsya-ukrayinskiy-eksport-253564_.html

6. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України "Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році". — К.: НІСД, 2017. — 928 с.

7. Кораблін С.О. Модель "відстаючого зростання": економічні фактори та наслідки для України / С.О. Кораблін // Економіка і прогнозування. — 2016. — № 2. — С. 74—85.

8. Лагутін В.Д. Економічна політика держави та ефекти її реалізації // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. — 2017. — № 4. — С. 5—21.

9. http://www.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2016-17.pdf

10. Пікетті Т. Капітал у XXI столітті / Т. Пікетті. — К.: Наш Формат. 2016. — 696 с.

11. Писана Н. Литва підтримує Україну фінансово / Н. Писана // Урядовий кур'єр. — 2017. — № 172. — С. 3.

12. Галасюк В. "План Маршалла для України" — мрія чи близька перспектива? / В. Галасюк // Голос України. — 2017. — № 172. — С. 3.

References:

1. Romanenko, V. and Lebedeva, L. (2017), "Industry in the Ukrainian Economy Sustainable Development", *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho torhovel'no-ekonomichnoho universytetu*, vol. 3, pp. 5—19.

2. Shovkun, I. (2017), "Production localization — a global practice and conclusions for Ukraine", *Ekonomika ta prohnozuvannya*, vol. 2, pp. 31—56.

3. Bilousova, O. S. (2017), "Public investment increasing role in modernizing of Ukrainian economy real sector", *Finansy Ukrainy*, vol. 5, pp. 63—75.

4. Kasych, A.O. (2017), "Modernization processes in Ukraine in the context of world experience", *Ekonomika Ukrainy*, vol. 8, pp. 38—58.

5. Parkhomenko, M. (2017), "Capture markets. How convincingly restored Ukrainian exports", available at: https://dt.ua/macrolevel/zahoplennya-rinkiv-naskilki-perekonlivo-vidnovlyuyetsya-ukrayinskiy-eksport-253564_.html (Accessed 8 Sep 2017).

6. Analytical report to the Annual Address of the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine (2017), "On the Internal and External Situation of Ukraine in 2017", NISD, Kyiv, Ukraine, 928 pp.

7. Korablin, S.O. (2016), "The "lagging growth" model: economic factors and consequences for Ukraine", *Ekonomika i prohnozuvannya*, vol. 2, pp. 74—85.

8. Lahutin, V.D. (2017), "State economic policy and its realization effects", *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho torhovel'no-ekonomichnoho universytetu*, vol. 4, pp. 5—21.

9. http://www.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2016-17.pdf

10. Piketti, T. (2016), *Kapital u XXI stolitti* [Capital in the XXI century], Nash Format, Kyiv, Ukraine, pp. 696.

11. Pysana, N. (2017), "Lithuania will support Ukraine financially", *Uriadovyy kur'ier*, vol. 172, pp. 3.

12. Halasiuk, V. (2017), "Marshall Plan for Ukraine — Is a Dream or a Close Perspective?", *Holos Ukrainy*, vol. 172, pp. 3.

Стаття надійшла до редакції 26.09.2017 р.